

GLAS

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA ZA GORENJSKO

V Kranju je že nekaj dni odprta VII. republiška razstava umetniške fotografije, ki privablja številne gledalce (Foto: F. Perdan)

O šolstvu v jeseniški občini

Vrsta nerešenih problemov

Je na več posvetovanjih v jeseniški občini pred pričetkom šolskega leta so se dogovorili, da naj šole v jeseniški občini pravočasno izdelajo svoja pravila. To delo pa izdelajo počasi, saj se tem se zelo počasi napreduje. S tem se podaljšuje tudi čas za izvolitev novih šolskih odborov. Zato je sedaj skrajni čas, da šole, ki jih nimajo, pravila izdelajo ali pa že obstoječa dopolnijo in predložijo organu ObLO v potrditev. Pri združevanju šol v jeseniški občini niso imeli posebnih problemov. Na Jesenicah se je mnogo združenje in razpravljalo le o združitvi šol »Tone Cufar« in »Prežih Voranc«. Ta problem je sedaj že vedno odprt. Zato menimo, da še vedno ostaja problem, da bi morala oba šolska kolektiva in šolska odbora o tem najprej sama razpravljati in sklepati. Toda pri vseh razgovorih, ki so že bili v zvezi s tem, doslej ni mogoče razumeti, kje so vzroki, da do združitve doslej še ni prišlo, čeprav so dani dovolj tehtni razlogi in ekonomski pogoji.

tudi problem, da se je na 12 razpisanih mest v letošnjem letu javil samo en prosvetni delavec. Zato je na nekaterih jeseniških šolah še danes pereče poučevanje angleščine, tehnične vzgoje, telesne vzgoje in biologije. Prav gotovo sta za tako stanje vzrok dosedanje nagrajevanje in stanovanjski problem vzgojno-izobraževalnega kadra. Na drugi strani pa so še primeri, ko kljub temu, da so bila sredstva za popravilo šolskih poslopij, teh sredstev v posameznih šolah jeseniške komune niso znali izkoristiti.

Da bi se ti odnosi na šolah izboljšali bi treba bolj intenzivno in bolj odgovorno delati in pomagati šoli, šolskim odborom, razrednim svetom ter mladinski in pionirski organizaciji. Prav gotovo bo tak način dela v korist vsesplošnega izboljšanja strokovne in idejne vzgoje otrok, kar je glavni cilj in namen.

V jeseniški občini je gimnazija edina splošno izobraževalna šola druge stopnje. Ker ima ta šola večjo tradicijo kot strokovne šole in ker kot splošno izobraževalna šola pripravlja dijake za vse fakultete, je pritek na gimnazijo še vedno velik. V šolskem letu

1961/62 se je na jeseniško gimnazijo vpisalo 128 novih dijakov. Zato bi treba misliti na to, kako šola čim bolj približati življenju, hkrati pa dajati dijakom še vedno toliko humanistične izobrazbe, kolikor jo daje sedanja gimnazija. Slabost sedanje gimnazije je med drugim tudi v tem, da so dijaki po končanem šolanju premalo pripravljeni, da se zaposlijo na tem ali onem delovnem mestu. Jeseniška gimnazija je zato že letos uvedla strojeplni tečaj. Da bi bila šola še bolj povezana z vsakdanjim življenjem, so pred kratkim uvedli tudi tečaj za ekonomsko vzgojo. Organizirali so tudi spoznavanje dijakov s sodobnimi političnimi dogodki doma in v svetu. Torej je treba še bolj okrepiti svobodne aktivnosti, samoupravljanje dijakov in delo mladinske organizacije.

O teh in še nekaterih drugih problemih, ki smo o njih že pisali, so govorili tudi na zadnjem skupnem plenumu OBSS in ObO SZDL na Jesenicah. Te dni bodo po jeseniški občini tudi zbori volivcev, ponekod so že bili, in bodo tudi volilci dali svoje pripombe k problemom šolstva v jeseniški komunici. — M. Z.

Zakoni in praksa v tovarni „Plamen“

Brez pravic do pritožbe

Ne gre za osebnosti, ampak za način

Po sporu z direktorjem zaradi stanovanja je bil delavec odpuščen. »Ker nima moralnih kvalitet za delo v podjetju« — Limuzina za 8 milijonov dinarjev in pravice kolektiva — Kaj je res o klofuti?

V Kropi oziroma v kolektivu Plamen, kot pravijo predstavniki samoupravnih organov, se je stvar že »ohladiła« in menda nihče več ne govori o tem. Zato niti ne čutijo potrebe, da bi zadevo še pretresali. To pa spriču ugotovitve, da gre za delavca, ki v resnici

ni imel pravice izsiljevati stanovanja. Zato ne bi pri tem zagovarjali postopkov delavca, toda ne bi bilo pa prav, če bi šli mimo nekaterih pojavov, ki ne sodijo v sklop pravih odnosov.

Vsa zadeva je prišla do viška, ko so v podjetju prejeli prepis pisma, ki ga je njihov delavec Anton Maček poslal Okrajnemu ljudskemu odboru Kranju. V pismu se delavec pritožuje, da mu niso dali stanovanja, si obenem pravi, da so v podjetju nepravilnosti pri delitvi stanovanj, da so kupili luksuzni avto za 8 milijonov dinarjev itd.

O tem pismu so najprej, kot so povedali ondan v podjetju, razpravljali na seji izvršnega odbora sindikalne podružnice. Ze tam, tako pravi predsednik te organizacije, je prišlo do stališča, da ta delavec neobjektivno prikazuje stanje o stanovanjih in da ni med najbolj potrebnimi.

Do glavnega prekrška tega delavca pa je prišlo 20. novembra v direktorjevi sobi. Tako lahko razberemo iz zapisnika seje upravnega odbora dva dni kasneje, ko so tega delavca v prvi vrsti obdolžili neupravičenega izsiljevanja stanovanja. Kot pravi predsednik tega organa Janko Pogacnik, so na seji soglasno sklenili, da se delavca kaznuje z odpustom iz podjetja. Seveda s tem, da mu bodo plačali odpovedni rok do 31. decembra. Kar nas pa še posebno preseneča je to, da so v pravnem poduku navedli, da delavec sploh nima pritožbe proti odpustu, kar nikakor ni prav. Seveda tudi ta

postopek ne sodi v pristojnost upravnega odbora, marveč na komisijo za delovna razmerja oziroma pred disciplinsko komisijo, če gre za disciplinski prekršek.

Se bolj zanimivo pa je to, da delavec trdi, da ga je direktor tisti dan, to je 20. novembra, ko ga je sam poklical v pisarno celo udaril. Brž po tem dogodku, kot trdi delavec, se je obrnil na Ljudsko milico in na zaščitno sestro. Prizadeži direktor ni hotel odgovoriti, če je to res, čeprav pa tega ni niti zanikal. Ob koncu našega obiska je le pripomnil, da bo »Glas« tožil, če bomo pisali o klofuti.

(Nadaljevanje na 2. strani)

OBRAZI IN POJAVI

Naša in tuja beseda

Lepa je slovenska beseda. Z njo je veliki Prešeren izpovedoval svojo bolečino, z njo je Cankar postavil nesmrtni spomenik svoji materi. Slovensko besedo so tlačili stoletja in stoletja, toda uničiti jo niso mogli. Zaničevana in osvojevana od tujcev je živela

Nikdar...! Ali je tudi danes slovenska beseda sredi domačih logov vedno in povsod enakovredna tuji? Ali res enakovredno beseda »pivo« ali »Bier«? Zlastno, toda resnično. Prepogosto se naš narodni ponos zlomi pred tujčev besedo, preprosto v

med ljudstvom in mu sredi narodnostnih viharjev budila upanje in vero v boljšo prihodnost.

Taka je torej naša slovenska beseda in zasluži vse spoštovanje. Zavedni Slovenci niso nikoli hlapčevali tujcu in nikoli niso menjali svoje besede s tujco. Niso bili na prodaj nikdar.

nekaterih primerih izzveni slovenska beseda v prazno. Pred tujco besedo pogrnjajo mize in laskavo obešajo tujcem sukniče na obešalnike. Slovenska beseda lahko čaka ob nepogrnjeni mizi in ob grenkem spoznanju, da so jo nekateri v pričakovanju nečesa ponižno prodali.

Slovenci smo gostoljubni narod in zato radi sprejemamo vsakogar. Zadovoljni smo, če se pri nas tujci prijetno počutijo. Toda Slovenci nismo samo gostoljubni, temveč tudi zaveden narod. In prav zato je naša bolečina še tem večja, če nekdo vidi pri mizi samo tujca z markami ali dolarji v žepu, lastnega brata pa preze. To pa z gostoljubnostjo verjetno nima več ničesar skupnega. — J. P.

Pred kongresom LMS

Težišče dela naj bo na problematiki komune

V Kranj bodo prihodnji mesec uprte oči slovenske mladine. Gorenjska metropola bo namreč v svoji sredi pozdravila številne delegate sedmega kongresa Ljudske mladine Slovenije. Bližnji kongres bo obravnaval mesto in nalogo mlade generacije v naši socialistični družbi in še podrobneje začrtal njen nadaljnji razvoj. Naš celotni družbeni in politični sistem je zasnovan tako, da za-

jame tudi mladega človeka in mu daje možnosti za aktivno delo. Vzporedno s strokovnim izobraževanjem se mladi ljudje pripravljajo tudi za upravljanje. Prav strokovno izobraževanje oziroma pripravljajo mlado na poklic bo eno izmed osrednjih delovnih področij sedmega kongresa LMS. Sedanje izkušnje kažejo, da je vključevanje z našim perspektivnim razvojem. Vendar pa ob vsem

tem življenjskem tempu po drugi strani ugotavljamo, da so za takšno množično izobraževanje zmogljivosti naših šol prenizke. Posebno je še pereče strokovno izobraževanje v kmetijstvu. Na socialističnih kmetijskih posestvih bo nedvomno treba ustanovljati izobraževalne centre. K temu nas silijo dejstva, da naša družba kot celota vedno manj potrebuje nekvificiranih delavcev.

Proizvajalec je tudi upravlja-vec. Zato je treba dati mladim razen strokovnega tudi družbeno in politično znanje. Sedmi kongres Ljudske mladine bo tudi na tem področju postavil določene zahteve.

Mladina se bo morala odslej vedno bolj povezovati z življenjem v komunici. Z obravnavanjem in spoznavanjem komunalnih problemov se bo bogatilo njihovo znanje o družbeni problematiki. Mladi ljudje se morajo še podrobneje seznaniti z gospodarjenjem v podjetjih, z delitvijo dohodka in z vsemi ostalimi procesi. Mladina se mora torej v prihodnje povezati z ostalimi političnimi silami v komunici in z njimi zaživeti. — J. P.

Sklepi II. plenuma CK ZKJ

V naši praksi

Okrajni komite ZKS v Kranju že pripravlja gradivo, da bo smernice plenuma uveljavil v svojih organizacijah

Pred prazniki, to je 27. novembra, je bil v Beogradu III. plenum CK ZKJ, na katerem so razpravljali o idejno-politični in organizacijski rasti Zveze komunistov Jugoslavije. Gre za nove pogoje dela Zveze komunistov sprič decentralizacije in nenehnega razvijanja družbenega sistema in utrjevanja samoupravljanja. Na koncu svojega dela je plenum dal priporočila vsem organizacijam in

komitejem Zveze komunistov, naj proučijo gradivo tega plenuma in seznanijo z njim članstvo. Okrajni komite bo o teh nalogah razpravljal na svoji seji, ki bo predvidoma sredi decembra. Za to sejo že pripravljajo gradivo, da bi lahko smernice in ugotovitve plenuma čim bolj življenjsko prilagodili potrebam in razmeram dela v praksi na našem območju. — K. M.

Mladinska občinska konferenca v Radovljici

Problemi mladih

Danes je bila v prostorih ObLO v Radovljici redna letna konferenca mladine iz radovljiške občine. Razen številnih delegatov so se konference udeležili tudi gostje, med njimi sekretar občinskega sindikalnega sveta Jože Vidic, predsednik okrajnega komiteja LMS Kranj Nace Pavlin in drugi.

Današnja konferenca je potekala v znamenju priprav na VII. kongres LM Slovenije, ki bo januarja prihodnje leto v Kranju. To je bilo poudarjeno tudi v poročilu občinskega komiteja LMS v Radovljici.

Organizirane mladine je danes v radovljiški občini 2.296. Precej mladih je vključeno tudi v razna druga društva in organizacije. Tako je v SZDL 1.473 mladih, v drugih organizacijah pa okoli 2.200 mladincev in mladink. Ti podatki povedo, da o neorganizirani mladini v radovljiški komunici skoraj ne moremo govoriti. Omenimo naj tudi, da so mladinci in mladinke iz radovljiške občine v pretekli sezoni precej sodelovali na mladinskih prostovoljskih akcijah, na zveznih in lokalnih.

V dokaj živahni razpravi so

O razvoju gorenjske industrije

Jutri, v torek, 5. decembra, bo ob 17. uri v klubski dvorani Klub gospodarstvenikov Kranj debatni večer z razpravo o PROBLEMIH RAZVOJA INDUSTRIJE NA GORENJSKEM. Razpravo bo vodil podpredsednik Okrajnega ljudskega odbora Kranj, tovariš Sveto Kobal. Omenjena razprava bo nekaka priprava za izdelavo družbenega plana oziroma pot za rešitev nekaterih problemov, ki se pojavljajo s tem v zvezi.

DRUGA TRADICIONALNA RAZSTAVA

Jesenice — Fotoklub »A. Prešeren« z Jesenic je organiziral v počastitev Dneva republike tradicionalno občinsko foto razstavo. Ta je bila pripravljena in odprta pretekli torek zvečer v mali dvorani Delavskega doma. Razstava je zelo zanimiva, ker jeseniški fotomaterijali letos prvič razstavljajo tudi barvne fotografije.

Kolektiv Iskre v prihodnjem letu

Za dve milijardi več

V prihodnjem letu bo kolektiv Iskre v Kranju dosegel skupno vrednost 10 milijard in 718 milijonov dinarjev blagovne proizvodnje. To je razvidno iz perspektivnega plana, ki ga je obravnaval celotni kolektiv in ki ga je z nekaterimi pripombami sprejel tudi njihov delavski svet. Tovarna v Obotah bo dosegla 704 milijone in Orot v Lipnici 150 milijonov dinarjev blagovne proizvodnje. Celotno podjetje bo tako doseglo nad 13 milijard dinarjev; pri tem je upoštevano tudi 2.596 milijonov dinarjev proizvodnje v tovarni v Novi Gorici, ki se je že osamostojila od matičnega podjetja Iskre v Kranju.

Potrebe na trgu pa so še znatno večje, kot so proizvodne zmogljivosti. Analiza tržišča je namreč pokazala, da bi v prihodnjem le-

tu lahko prodali celo za 4 milijarde več izdelkov, če bi jih imeli. Da bi to zmogli, bi bilo treba povečati zmogljivosti, ki so kljub notranjim rekonstrukcijam in novim obratom že občutno premajhne.

Blagovna proizvodnja te tovarne zlasti narašča po 1950. letu. Takrat je dosegla v celoti 968 milijonov dinarjev. Po devetih letih — predlanskem pa se je vrednost njihove proizvodnje že povečala na 8 milijard in 500 milijonov dinarjev. Skupna letošnja proizvodnja pa bo presegla vrednost 11 milijard dinarjev. Plan za prihodnje leto predvideva torej povečanje vrednosti blagovne proizvodnje za okroglo dve milijardi dinarjev, čeprav se cene izdelkov rahlo nagibajo k znižanju in ne bo zaposlenih več delavcev.

ZADNI OBRAČUN

Te dni poteka 15 let od taktar, ko je Zveza ljudske skupštine na svojem zasedanju razpravljala in končno sprejela zakon o nacionalizaciji. Iz privatnega lastništva je bilo odvzeto celotno rudarstvo, nadalje industrija, promet, trgovina na debelo in druge gospodarske dejavnosti. To je bil končni in odločilni obračun s kapitalisti oziroma s lastniki sredstev za proizvodnjo.

Bilo je nujno potrebno enotno in načrtno gospodarstvo, da bi se čimprej odstranile hude posledice vojnega opustošenja in ekonomske zaostalosti sploh. Precejšnji del industrije je prišel sicer že prej v državno lastništvo, zakaj zaplenjena je bila imovina okupatorjevih sodelavcev, odvzet je bil vojni dobiček, izvedena je bila še agrarna reforma in tudi sekvistrirano vsako imetje tujih lastnikov v naši deželi. To je že začelo velik del ekonomike in je predstavljalo osnovo za start v načrtno gospodarstvo. Vendar je še po teh ukrepih ostal precejšnji del industrije v privatnih rokah, kar je oviralo hitrejši razvoj.

Zakon o nacionalizaciji gospodarskih organizacij je taktar — ob koncu 1946. leta — zaoral brazdo k izdelavi prvega petletnega plana, ki smo ga začeli izvajati s 1947. letom. To je bil začetek načrtnega usmerjanja naših skupnih sil v obnovi in industrializaciji dežele ter obsežni kapitalni gradnji velikih objektov, kar vse je šele zadnja leta pokazalo večje rezultate in zagotavlja vse boljše življenjske pogoje proizvajalcem

MASČEVANJE V DRAGI

Na današnji dan pred dvanajstimi leti (4. decembra 1941) so Nemci ustrelili v Drago 28 talcev. To je bila osma najhujša skupina talcev, ki so jih Nemci postrelili do taktar po raznih krajih Gorenjske. Toda bila je to do taktar tudi največja skupina. Teh 28 talcev so postrelili iz maševanja, ker je partizansko sodišče obsodilo sedem nemških izdajalcev.

NOVO VODSTVO

Ker je moral Stane Zagar posvetiti ves svoj čas organizaciji vstaje in operacijam prvih partizanskih enot, so že v jeseni 1941 nastale potrebe, da bi nekdo drug prevzel njegovo skrb o političnem delu na terenu, ki ga je Stane Zagar opravljal kot sekretar Pokrajinskega komiteja KPS za Gorenjsko. Tako je bil v začetku decembra 1941 sestavljen nov Pokrajinski komitej. Za sekretarja je bil imenovan Tone Dolinšek. Člani pa so bili: Mira Tomšič-Vlasta, Lojze Kebe-Štefan in Tomo Brejč.

Ljudje in dogodki

Generalna skupščina OZN je začela razpravljati o kitajskem zastopništvu v svetovni organizaciji. Sprejem LR Kitajske v članstvo svetovne organizacije je staro približno že toliko let, kot obstoji nova Kitajska. Za razliko od letošnjega leta to vprašanje ni nikoli prišlo do splošne razprave, ker so zahodne države v večino glasov uspele preprečiti stavljanje tega predloga na dnevni red Generalne skupščine. Za sprejem v članstvo OZN je potrebna predhodna odobritev Varnostnega sveta, kjer pa ima zastopnik Čen Kaj Sekove vlade vedno priložnosti, da z večim prepričanjem razpoloženje glede sprejema največje države na svetu v članstvo svetovne organizacije se je iz leta v leto spreminjalo. Spritno pritiska na letošnjem zasedanju formoški zastopnik ni vložil veta na predlog nekaterih držav, da se vprašanje sprejema LR Kitajske sprejme na dnevni red v Generalni skupščini. Izhod razprave pa s tem še ni določen. Zahodne države imajo izglede, da pridobijo zadostno število držav, ki bodo glasovale proti sprejemu in tako odložijo sprejem LR

Kitajske na poznejši čas. Ni več nobenega dvoma, da je ameriška »irrdna politika« do Kitajske privedla do številnih političnih napak in je povzročila opadanje ameriškega ugleda v svetu.

Politični arhivi odkrivajo vrsto dejanj, ki so jih odkrili pri obračunu napak in porazov ameriške zunanje politike. Mnogi menijo, da je te poraze pri-

bogastvi. Njegova strast za oblastjo je takšne narave, da že desetletja izkorišča tekoče razčune ameriške pomoči, ki mu služijo, da do sedaj ni prišlo do njegovega političnega pogreba. Njegova politična virtuoznost je pač v izrabljanju otoskega položaja Formoze, ki je približno 150 km oddaljena od celinske Kitajske in prenase-

na tako številna vojska. Prvi vzrok je gospodarskega značaja. Vojska je potrebna, da se od ZDA izveče čimveč denarja. Razen tega bi gospodarska prenaseljenost na Formozo povzročila nezaposlenost in druge gospodarske probleme. Ker na tisoče Kitajcev nima možnosti drugega zaslužka in dela jim je zaposlitev v vojski edini vir dohodkov. Druga vrsta vzrokov

Večletno trkanje na vrata

Mogoče imajo Američani posebne razloge da vzdržujejo kitajske nacionaliste na prenaseljeni Formosi. Ne glede na razloge je to zelo draga stvar. ZDA porabijo vsako leto za vzdrževanje svojega »kitajskega posejmenca« na Formosi približno 750 milijonov dolarjev. Primerjava izdatkov za vzdrževanje »ameriških čet na Formosi je s to vsoto blazno visoka. Čen Kaj Sekove oborožene sile ki štejejo blizu pol milijona vojakov ne predstavljajo neke stvarne vojaške postavke. Trditve o vojaški moči te vojske so šaljive in podobne utvaram. Toda ni težko dognati, zakaj je kitajskim nacionalistom potreb-

je politične narave. Močna vojska zagotavlja Čen Kaj Seku podporo in mu omogoča, da lahko vlada z absolutno diktaturo.

Znano je, da se formoški diktator ne bi obdržal na oblasti brez ameriške pomoči. To je ugotovitev, ki se vsiljuje ob razpravi o sprejemu Kitajske v OZN. Zato bi bilo škodljivo še naprej umetno hraniti »bolnika na Formosi« in mu v svetovni organizaciji dajati priložnosti, da trobi skozi svoje »vojne rogove«. Od izida razprave bo v znatni meri odvisen tudi razvoj dogodkov in nemirnem področju ob Kitajskem morju. Zdravko Tomaž

Povečana proizvodnja mleka na družbenih kmetijskih posestvih

Po podatkih, ki smo jih dobili na Okrajnem zavodu za kmetijstvo v Kranju, število krav pri zasebnih rejcih upada in so se zato kmetje v letošnjem letu preusmerili predvsem na pisanje. Toda kljub temu se odkupna količina mleka ni zato prav nič zmanj-

šala. Ta podatek nam kaže, da povprečna proizvodnja mleka na žival narašča. Prav tako je tudi politika cen mleku stimulativno vplivala na proizvodnjo, razen tega pa je bila udeležba socialističnega sektorja v prvih devetih mesecih letos precej večja kot v

istem obdobju lani.

Lani so v kranjskem okraju odkupili vključno z bohinjskim področjem 8 milijonov 256 tisoč kilogramov mleka, od tega v socialističnem sektorju 874.000 kg mleka ali 10 odstotkov vsega odkupljenega mleka. V prvih devetih mesecih letos pa so odkupili 6 milijonov 982 tisoč kilogramov mleka, od tega 791 tisoč kilogramov v socialističnem sektorju. Tako pričakujejo, če bo ponudba mleka v zadnjih treh mesecih letos tako velika, kot je bila v prvih devetih, da bo skupaj odkupljenega 9 milijonov 230 tisoč kilogramov mleka, od tega 1 milijon 100 tisoč kilogramov mleka v socialističnem sektorju ali 12 odstotkov od vsega odkupljenega mleka.

Kot smo že uvodoma omenili, se je proizvodnja mleka letos precej povečala na družbenih kmetijskih posestvih. Ta dvig pa gre predvsem na račun zelo dobre krme, nadalje zadostnih zalog krme, boljše nege živine itd.

Kmetijski zavod v Kranju, ki skozi vse leto kontrolira proizvodnjo mleka na posameznih družbenih kmetijskih posestvih, je med drugim ugotovil, da je na kmetijskem posestvu na Suhu pri Skofji Loki letos povprečna molznost na glavo 9 kg mleka na dan. Tako kaže, da bo letno hlevsko povprečje na kmetijskem posestvu na Suhu 3200 kilogramov mleka na glavo. Na kmetijskem posestvu v Senčurju gojijo jeresey pasmo in je povprečna molznost na dan 9 in tudi več kilogramov mleka na glavo s 6 in tudi več odstotki tolašče na kilogram. Letna povprečna molznost na tem posestvu znaša 3200 kilogramov na dan. Pri kravah črno-bele pasme je povprečna molznost na glavo 11 do 12 kilogramov mleka na dan, kar bo dalo okoli 3700 do 3800 kilogramov mleka na glavo. Ekonomija Kmetijske zadruge v Naklem ima v svojem hlevu 30 glav sivkaste pasme in je povprečna dnevna molznost 9 litrov na glavo. Na ekonomiji v Naklem imajo tudi 10 glav živine simentalske pasme in je povprečna dnevna molznost 12 kilogramov mleka na glavo. Pri eni glavi simentalske pasme so letos dosegli tudi rekord, in sicer je dala v enem dnevu 16 kilogramov mleka. Slabša molznost mleka je na kmetijskih posestvih na Bledu in Poljčah.

Molznost se je letos v socialističnem sektorju glede na lansko leto dvignila za okoli 20 odstotkov, in sicer predvsem po zaslugi reje krav črno-bele in jeresey pasme. — M. Zivkovič

V zadnjem času so v Radovljici dogradili dva stanovanjska bloka. V prvega so se stanovalci že vselili, drugi pa bo pripravljen v tem mesecu

Brez pravic do pritožbe

(Nadaljevanje s 1. strani)

Pričakovati je bilo, da bodo ob takih govornicah predstavniki samoupravnih organov vendar zavzeli odločnejše stališče: da bodo namreč skušali dokazati neresničnost take klevete, ki jemlje direktorju ugled, ali pa, da bodo, če slutijo, da je to res, obsodili tak način odnosa do delavcev vsaj v principu. Toda na skupnem pogovoru je bilo slišati, češ da se v to ne vtikamo, da to ni dokazano, da so delavci vsi rekli, da ga je še premalo, če ga je, itd. Tak odnos do pojave seveda ni pravilen.

Prav tako v podjetju delavci hudo zamerijo, ker je omenil nabavo osebnega avtomobila Mercedes v vrednosti 8 milijonov dinarjev, ki je na razpolago direktorju. Zakon brez dvoma kolektivno daje pravico, da lahko razpolaga s sredstvi, toda delavčeve pripombe, če je res namreč potrebno prav tako drago vozilo, ni prekršek.

Naj bo kakor koli. Kolektiv »Plamena« — vsaj upamo — bo znal rešiti tudi take probleme, toda nekatera stališča in odnosi ne smejo biti popačeni. Take hi-be se lahko razraščajo in postanejo hudo zlo. — K. Makuc

21 akvarelov Ljuba Ravnikarja

Pred praznikom republike je bila v Mestnem muzeju v Kranju odprta razstava akvarelov akademskega slikarja Ljuba Ravnikarja. Razstavi so naidei pridevek — jubilejna. To je namreč deseta umetnikova razstava v Kranju in nedvomno zasluži ta vzdevček. Prvičkrat se je Ravnikar ljubiteljem likovne umetnosti predstavil 1954. leta.

Tokrat razstavlja 21 akvarelov na temo — Gorenjska, ki pomeni slikarju neizbrano zakladnico motivov. O akvarelu pa tole: akvarelna tehnika utegne biti v zadnjih letih še posebno zanimiva, saj jo pri slovenskih likovnikih le redko srečujemo. V mlajši generaciji slikarjev jo kar uspešno zastopata le še France Slana in Dora Plestenjak (svoje egiptovske motive je pred kratkim razstavljal v Kranju).

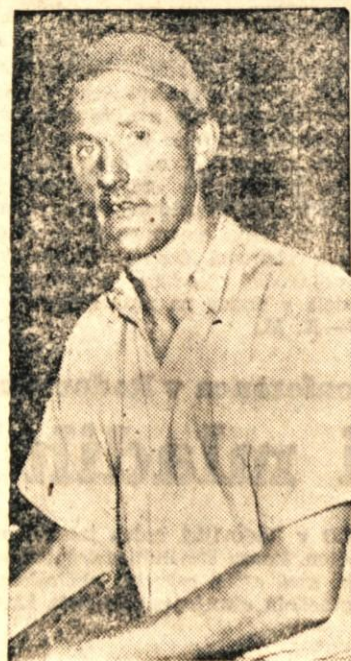
Za Ravnikarjev akvarel pa velja naslednje: giblje se v solidnih mejah barvnega realizma oziroma plenerizma z romantično liricnim

prizvokom. Nedvomno ima njegov akvarel po svoji dokumentarni in umetniški vrednosti svojo upravičenost, zlasti še v času, ko marsikdo hlasta zgolj za ceneno modernistično originalnostjo, ne glede na to, ali je doživela ali ne. Za Ravnikarjeve akvarele pa lahko trdimo, da so v okviru svojega solidnega in preizkušenega oblikovnega realizma povsem doživeti. To velja še posebno za dela, ki so razstavljena v prvem razstavnem prostoru.

Kot najboljša bi ovrednotili naslednja dela: Breze, Soparica, (corotovski in angleški plenerizem). Megleni venec, Stara Fužina, Po delju, Vaške vedute iz Stare Fužine in Pogledi na Bohinjsko jezero. Nobenega dvoma ni, da ima ta prirodi zvesta in v barvah mestoma celo prepresto in čustveno nadahnjena umetnost v javnosti množico občudovalcev. — Razstava, ki vzbuja pri kranjskem občinstvu nemalo zanimanja, bo odprta do sredine decembra. — S. S.

Izobraževanje gostinskih delavcev v gostinskem šolskem centru
Vedno več kvalificiranih gostincev

Kljub mnogoštevilnim dobro in slabo namernim pripombam, ki jih kar mrglih na račun naših gostinskih obratov in na račun tistih, ki so v njih zaposleni, je le treba priznati, da vztrajno na-

JESENICE — V prejšnji številki smo poročali o proslavi Dneva republike, ki je bila na Jesenicah v novi hall žilne valjarne. Pod streho nove hale dela v treh izmenah 165 delavcev — valjavev in drugih. Med njimi je zaposlen tudi zankar IVAN KOSEL iz Doslovč pri Zirovnici. Na delovnem mestu zankarja dela že 11 let, medtem ko je v valjarni zaposlen že 14 let. Ko smo ga vprašali, kako mu je delo v valjarni všeč, nam je odgovoril, da ga je tako ljubilo, da bi se težko odločil za kakšno drugo delo.

predujemo tudi na tem področju. Brez dvoma smo na najboljši poti, da poleg naslova lepe in gostoljubne dežele dobimo tudi gostince, v kateri je za turista dobro poskrbljeno. Pri tem pa je izredno pomembna naloga, ki jo morajo v sklopu vseh prizadevanj opraviti gostinski delavci. Prav od njih je največkrat odvisno, če gostu gostinski obrat ugaša ali ne. Dejstvo je, da na Gorenjskem nimamo dovolj dobrega gostinskega kadra, posebno kvalificiranega, zato je bila ustanovitev Gostinskega šolskega centra na Bledu zelo na mestu, in to še posebno glede na to, ker ima ta izobraževalni center zelo širok program izobraževanja (šolskega in pašolskega) gostinskih delavcev in njihovega izpopolnjevanja.

V programu dela za šolsko leto 1961/62 zasledimo, da bodo pripravili tečaje za I., II. in III. stopnjo strokovne izobrazbe. Na tečajih I. stopnje se slušatelji vzgajajo za kuharske pomočnike, za natakarske pomočnike, točaje, sobarice ali pomožne hoteliste vrtarje. Če so možnosti, gostinski šolski center organizira te tečaje v posameznih gorenjskih turističnih središčih, kot na primer v Kranjski gori, Kranju, Bohinju, Skofji Loki itd.

Vsi tisti, ki imajo strokovno izobrazbo I. stopnje in določen delovni staž, lahko obiskujejo tečaje za poklice: kuhar, natakar,

obratni blagajnik, kletar, skladiščnik in ekonom. Za III. stopnjo strokovne izobrazbe bodo imeli tečaje za poklice kuharja-mojstra in natakarja-mojstra. Razen teh tečajev ne gre prezreti izpopolnitvenih tečajev iz kuharstva in strežbe, med katerimi so na primer tečaji za pripravo jedil jugoslovanske narodne kuhinje, izpopolnitveni tečaj za pripravo jedil mrsle kuhinje, tečaj za pripravo toplih pijač in brezalkoholnih mešanih pijač itd.

Ce bo dovolj interesentov, bodo tečaji za sezonsko pomožno delo na Bledu, v Bohinju in v Kranjski gori, na Bledu pa še jezikovni tečaji (skupno z Delavsko univerzo Bled), tečaj za vodilno osebo in tečaj za dopolnitev nedokončane osemletke.

Medtem ko so ti tečaji enotedenski ali večtedenski in le nekateri nekaj mesečni, pa je v Gostinskem šolskem centru v času mrtve sezone gostinska vajenska šola, v kateri se vzgajajo vajenci za poklice kuhar, natakar, vrtar in gostinski slaščičar. V tej šoli traja strokovno izobraževanje dve leti in se deli na periodični strokovni pouk po 12 tednov vsako leto in na enomesečno letno prakso. Za podjetja in obrate, ki nimajo svojih vajencev, jih izločajo v tem centru, saj imajo za praktično delo razen vseh prostorov hotela Krim na razpolago še restavracijo in bife v blejskem gradu.

Petkovi razgovori se uveljavljajo

V žitnici Delavskega doma na Jesenicah so vsak petek zvečer razgovori, ki jih organizira jeseniška Svoboda v okviru svoje klubske dejavnosti. Prvi razgovor je imel profesor Sifer pod naslovom »Kako pravilno pišemo«. Druga je imel zadnji petek akademski slikar Torkar. Naslov

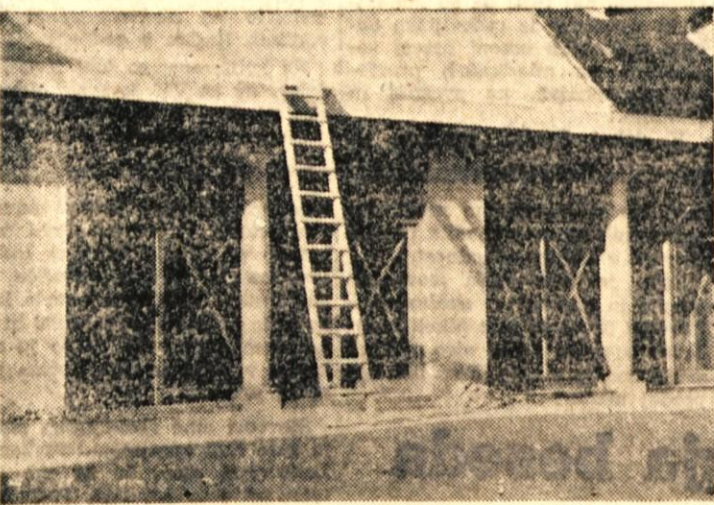
večera je bil »Prvi koraki v likovno umetnost«. Zelo zanimivo izvajanje je ilustriral z diafilmi in dal pobudo za zelo živahno razpravo, v katero so posegli tako navzoči likovniki kot prijatelji likovne umetnosti. Pretekli petek, 1. decembra, pa je bil med Jeseničani Janko Pribošič iz Kranja. Govoril je o stilni in programski glasbi ter demonstriral razgovore z magnetofonskimi posnetki.

Z uvedbo petkovih razgovorov je jeseniška Svoboda izredno razgibala klubske dejavnosti, ki dobiva vse pomembnejše mesto v okviru delovanja društva.

OKLEPAJO SE TRADICIJE

Pred časom smo pisali, da se v Cerkljah kar ne morejo posloviti od starega načina obveščanja prebivalcev ob nedeljah pred cerkvijo. To je veljalo tudi za nekatere druge okoliške kraje. V Cerkljah so menda s to prakso prekinili, odborniki v Zalogu pa so drugačnega mnenja. Pravijo, da je takšno razglašanje pred cerkvijo najbolj učinkovito. Kar ne morejo se otresti patine preteklih časov.

Morda bi pa le poskusili z razglasitvami deskami. Sčasoma se bodo ljudje navadili tudi te nove oblike obveščanja. Seveda pa bo treba poskrbeti, da bo dovolj razglasnih desk. Trenutno so v 28 vaseh le 4 take deske. — S. S.

Leto dni je bil prostor ob novi tržnici v Skofji Loki neizkoriščen. Šele pred kratkim so pričeli tukaj urejati novo prodajalno mleka in mlečnih izdelkov. Vse kaže, da bo nova prodajalna izročena svoemu namenu do občinskega praznika. Na Cankarjevem trgu bodo tako kar tri prodajalne: prodajalna mesa, sadja in zelenjave in končno se filma bo pridružila še prodajalna mleka in mlečnih proizvodov (Foto V. R.)

Mednarodna tekma v kegljanju na ledu

Na jeseniškem umetnem drsališču je bila danes dopolnena prijateljska mednarodna tekma v kegljanju na ledu med 11. ekipami Jesenic, »ASKO« Beljak in Bruck

an der Mur. V športni panogi, ki ima kakor v Avstriji, tudi na Jesenicah in na Bledu že tradicijo, so dosegli te rezultate: 1. Jesenice (Hudnič 17 točk), 2. Beljak I. 14 točk, 3. Bruck an der Mur I. 14 točk, 4. Jesenice (Taler 13 točk), 5. Jesenice (Langus 12 točk), 6. Bruck an der Mur II. 10 točk; 7. Jesenice (Drinovc 10 točk); 8. Jesenice (Kozjek 7 točk); 9. Jesenice (Janežič 6 točk), 10. Jesenice (Cufar 5 točk); 11. Beljak II. 4 točke.

Gostji so povabili jeseniške ek-

pe na povratno srečanje v Avstrijo. — U.

MLADI ROD KOSARKARJEV

NA OSEMETKI

STANETA ŽAGARJA

Učenci osemletke »Staneta Žagarja« iz Kranja so proslavili Dan republike tudi s športnim tekmovanjem. Organizirali so namreč mednarodno prvenstvo so namreč ki. Pri pionirjih je zmagal 8. a, ki je v finalu premagal 6-7 razred z 28:15, pri pionirkah pa je 8 b premagal 8 a 30:27.

Igra, ki so jo pokazali najmlajši kosarkarji na tem tekmovanju je bila prav presenetljivo dobra. Nekaj pionirjev je sicer članov kosarkarskega kluba Triglav, večina pa se je naučila kosarkarske

igre šele letos, ko je šola dobila moderno telovadnico. Precej za- slug za tako nagel razvoj te ko- ristne športne panoge pa imata vsekakor tudi telovadna učitelja Cegnarjeva in Osterman.

Kaže, da bo kosarkarski klub v Kranju prav tu lahko v prihod- nje našel nove talente za svoje vrste. — L. S.

ZE DRUGA VISOKA

ZMAGA ZA ZIRI

Alpina : Olimp 17:7

Ziri, 3. decembra — Judo

Olimpa iz Celja so danes v okviru slovenske judo lige gostovali v Zireh, kjer so jih domači borci premagali z visokim rezultatom 17:7. To je po zmagi nad Olimpijo že druga visoka zmaga domačinov. Najboljše so bili: pri Olimpi Seles in Drož in pri Olimpi Naglič in Mlakar

Gorjuške čedre nekdanj in danes

O gorjuških čedrah je bilo v našem tisku že precej napisanega. Obširne je to staro in najbolj samosvojo domačo lesno obrt obdelal JANKO JOVAN v spisu »Domače obrti na Kranjskem« (Dom in svet, 1904), z etnografskega stališča pa je o njej pisal BORIS OREL v Slovenskem etnografu III-IV (»Piparstvo na Gorjušah v Bohinju — naša stara domača obrt«). Danes morda ni Gorjanec in ne Slovenec, ki tega okrasnega spominskega predmeta in ljudskega umetnoobrnega izdelka ne bi poznal, saj med sicer kaj revnimi turističnimi spominki Gorenjske zavzema častno mesto.

Po odkritju Amerike, od koder je Evropa dobila tobak, se je kajenje kmalu zelo razširilo, v zvezi s tem pa se je udomačila pipa kot kadilna priprava. Med prvimi, ki so kajenje s pipo najbolj cenili, so bili Holanci in Angličani, za njimi pa Nemci. Prve pipe so bile iz krede, kamna in železa, pozneje pa so jih začeli izdelovati iz lesa, porcelana in morske pene. Novi material — les, porcelan itd. — je prinesel nove možnosti glede umetniškega oblikovanja in okraševanja pip. Po tridesetletni vojni se je kajenje s pipo zaradi pripravnosti in cenovnosti zelo priljubilo tudi kmetom. V 18. stoletju so pipe že kadili po vsej Evropi. Produkcija pip se je močno povečala in na podeželju je nastalo mnogo ljudskih delavnic, ki so ustvarile razne pokrajinske tipe pip s pravimi narodnimi potezami.

Tudi na Gorjušah so iz delovanja pip pričeli v 18. stoletju. Najstarejše zgodovinsko poročilo o gorjuških fajfarjih je iz konca 18. stoletja. O njem poroča pesnik Valentin Vodnik v Veliki pratiki za leto 1795 v svojem spisu »Pissuvanje kranjske deshele«, kjer pravi, da delajo pipe na Gorjušah nad Bohinjem. Po tej letnici bi sklepali, da je gorjuška domača obrt stara najmanj 150 let, toda Boris Orel domneva, da je še starejša, in sicer, da je stara okrog 200 let ali še več. Pri tem se opira na ustno ljudsko izročilo, ki je še danes deloma živo na Gorjušah.

Naselji Gorjuše in Koprivnik sta nastali iz nekdanjega pastirskega naselja. Gorjušani so se v preteklosti mnogo bolj ukvarjali z živinorejo kot danes. Po mnenju R. Ložarja je kaj značilno, »da se je v tej nekoč gotovo živino-

no, domače rokodelstvo, ki je nastalo v posebnih družbeno-gospodarskih razmerah. Zajelo je predvsem delavca in malega kmeta. Za to obrt ni bilo treba nobenega posebnega dovoljenja (obrti list), pa tudi plačevanje davkov je bilo precej neznano vprašanje.

Gorjuška pipa je po kvaliteti na trgu močno prekašala nekatere druge izdelke iz podobnih delavnic na Kranjskem. Veliko gorjuških pip so v preteklih desetletjih prodali po vseh predelih bivše Kranjske. Zelo so jih cenili zlasti na Koroškem, kjer so jih poznali pod imenom čedra. Gorjuški izdelki pa so našli pot celo v druge države, n. pr. v Anglijo in Ameriko.

Okraški na gorjuških pipah nam povedo, da so jih kadili čebelarji (okrasek čebelice), rudarji (dva prekrita kladiva), »furmanci« in kmetje (volovska ali konjska glava) itd. »Fajfa s turnam« je bila po ustnem izročilu narejena za moško narodno nošo. V nekem poročilu iz leta 1819 najdemo med kadilci gorjuške pipe tudi Dalmatince in mornarje.

V novejšem času so za gorjuško piparstvo prišli slabi časi. Po drugi svetovni vojni delata pipe samo še dva: Lotrič in Beznik — za DOM, prodajni zavod za domačo in umetno obrt v Ljubljani. Gorjuška čedra je kot kadilna priprava že skoraj povsem izginila, danes je to samo še m'kaven in dragocen turistični spominek, ljudski umetnoobrtni izdelek, ki je poznan daleč preko meja naše domovine. — A.

BELEŽKA

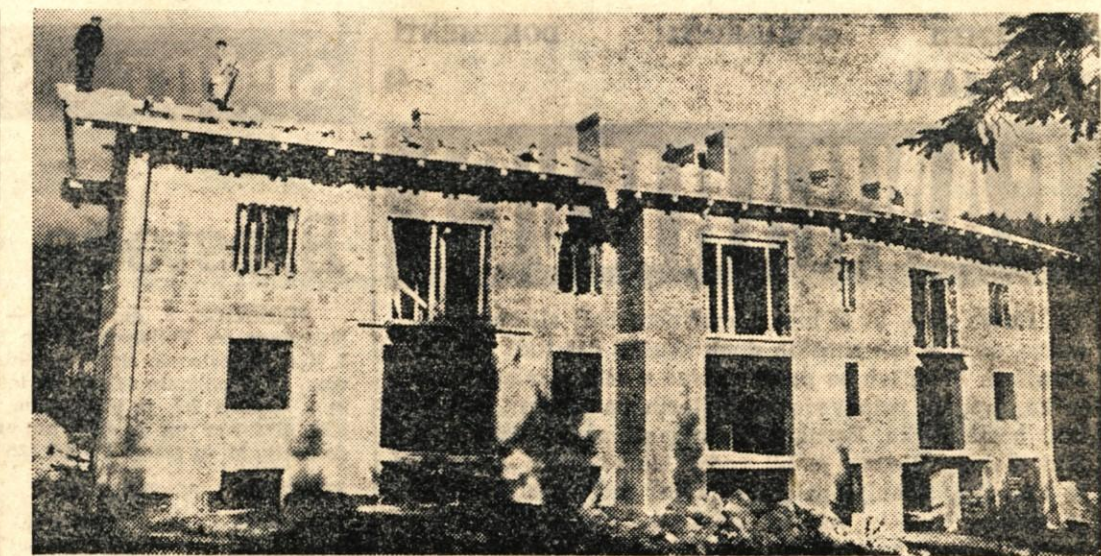
PREMALO CENIMO SVOJE

»O Marie, o Marie...« Se tri, štiri minute do tednika. Reklame za naša podjetja, vmes pa popevke in pevcji z vseh predelov sveta. Bo morda tudi kakšna slovenska ali domača, kot pravimo? Ne!

Dve minuti po končanem filmu spet za krajši čas nekaj melodij. Toda — »Piove, piove...«

Pravkar so hokejisti zapustili ledeno ploščo. Zasluženo gredo na desetminutni počitek. Nad dva tisoč gledalcev, ki bi sicer nervozno muncali, bo zabavala glasba z magnetofonskih trakov. Bo tokrat slovenska popevka?

Deset minut je trajalo celo več-

Stanovanjski blok za uslužbence v okrevališču Stan e Zagar v Bohinju, je že pod streho

Vedno lepši uspehi

Tri leta je tega, kar so v Cerkljah osnovali športno društvo Krvavec, vendar vemo o njem razmeroma zelo malo. Prav zato pa nekaj besed o delovanju tega mladega društva ne bo odveč.

Društvo vključuje tri sekcije, in sicer rokometno, kegljaško in namiznoteniško. Mladine, ki so jo te športne sekcije pritegnile k delu, ne manjka, pa tudi starejši so društvu zelo naklonjeni. Zlasti mnogo zanimanja vzbuja kegljanje. Prav zato so se z vneto lotili gradnje kegljišča, ki ga zdaj s pridom uporabljajo.

Uspehi triletnega dela so se začeli kazati dokaj zgodaj. Člani namreč dosegajo na raznih tekmovanjih prav lepe uspehe. Kaže pa,

da se bodo ti uspehi podvojili, saj se je društvo letos lotilo dela bolj organizirano, vsekakor po smotrno sestavljenih načrtih. Predvsem pa nameravajo vzpostaviti s šolo najtesnejše stike. Dotok iz vrst šolske mladine namreč obeta, da bodo z zgodnjo in sistematično vzgojo mladih okrepili svoje športne sekcije tudi kvaliteto. — S. S.

mali oglasi

objave

Prodajam kravo, ki bo čez 3 tedne teletila. Možjanca 3 4649

Avto-moto društvo Kranj — sekcija Zabnica, organizira tečaj za šoferje amaterje. Prijave sprejema Jože Podpeskar, Zabnica, do vključno 17. decembra. Odbor 4621

Izgubil se je ovčar črno-svetlorjave barve. Prosim, proti nagradi sporočiti na naslov: Ing. Anton Grošelj, Vrtna ulica 3, Kranj 4650

Tovarniški delavki, ki bi pomagale na mali kmetiji, nudim hrano in stanovanje. Naslov v oglasnem oddelku

kino

4. decembra — ponedeljek

»Center« — italijanski barvni CS film SIN RDEČEGA GUSARJA ob 16., 18. in 20. uri
»Storžič« — barvni CS film KRIZARJI matineja ob 10. uri, premiera francoskega filma RESNICA ob 15.45, 18. in 20. uri

5. decembra — torek

»Center« — italijanski barvni CS film SIN RDEČEGA GUSARJA ob 16., 18. in 20. uri
»Storžič« — francoski film RESNICA ob 15.45, 18. in 20.10 uri, matineja istega filma ob 10. uri
»Svoboda« — premiera francoskega barvnega filma TILL ULENSPIEGEL ob 18. in 20. uri

6. decembra — sredo

»Center« — italijanski barvni CS film SIN RDEČEGA GUSARJA ob 16., 18. in 20. uri
»Storžič« — francoski film RESNICA ob 15.45, 18. in 20.10 uri, matineja istega filma ob 10. uri

7. decembra — četrtek

»Center« — italijanski barvni CS film SIN RDEČEGA GUSARJA ob 16., 18. in 20. uri
»Storžič« — italijanski barvni CS film SIN RDEČEGA GUSARJA matineja ob 10. uri, premiera francoskega barvnega filma TILL ULENSPIEGEL ob 16., 18. in 20. uri

»Svoboda« — francoski film RESNICA ob 17.45 in 20. uri

Dobili so klub

Za praznik republike so prebivalci terena Huje-Planina v Kranju dobili svoj klub, kamor se bodo ob dolgih zimskih večerih kaj radi zatekali. Prostore, ki so pred časom služili kot pomožne učilnice šole »Staneta Zagarja«, so okusno uredili, kupili nekaj klubskih garnitur, radijski in televizijski sprejemnik in za začetek dve šahovski deski.

Ureditev kluba je veljala 500 tisoč dinarjev. Po 100 tisoč dinarjev sta prispevala Stanovanjska skupnost in Obo SZDL, 50 tisoč dinarjev je dal Krajevni odbor SZDL, 20 tisoč dinarjev pa organizacija ZB. Ostalo so zbrali prebivalci sami. Če pa bodo znali klub tudi koristno uporabiti, je odvisno od njih samih. — S. S.

Parkirni prostori so v motoriziranem in prometnem Tržiču že dlje precej pereč problem. Celotno v času, ko je na Ljubelju zatišje, je glavna ulica skozi Tržič preozka in večkrat za promet velik kamen spotike. Prav zaradi tega bi bilo treba že zdaj misliti na kakšno bolj primerno ureditev parkirnih prostorov, da ne bi tržiškega prometa povsem prehitela prihodnja turistična sezona. Odlašanje zaradi gradnje nove ceste na Ljubelj pa je neupravičeno. Nova cesta bo, če ne bo nepredvidenih ovir šele leta 1965 — B. F. — Foto: F. Perdan

Hans Werner Richter

53

PORAŽENI

»Ne,« je dejal Buchwald. »Ta je v taborišču in tja bi prišli pome.«

Major je še vedno hodil sem ter tja. Razočarani in nerodni so stali blizu vrat in ga gledali.

»Gremo,« je šepnil Guehler, »nima smisla.«

»Ujetniki ste,« je dejal major. »Obnašajte se pravilno in nič se vam ne bo pripetilo. Toda javite mi, če se bo karkoli zgodilo.«

Obrnili so se in odšli proti vratom. Tam so se ustavili, predpisano vojaško pozdravili in odšli.

Major jim je odzdravil in se nasmehnil.

Vojak je odprl velika vrata in jih spustil v taborišče. Iz za bojišnega drevesca je stopil ujetnik. Nezaupljivo jih je ogledoval.

»Od kod ste pa prišli?«

»Delovna skupina iz glavnega poveljstva smo,« je dejal Guehler.

»Pa ste že gotovi?«

»Ne, samo polenarili smo.«

Guehler se je nasmehnil. Ujetnik se je obrnil.

»Ah, tako!« je dejal.

Odšli so naprej, proti svoji baraki. Pod čevlji jim je škripal sneg. Na cesti pred njimi so poskakovale vrane.

»Ne razumemo nas,« je dejal Guehler, »nikoli nas ne bodo razumeli. Zanje smo namišli vojaki, in to vsi enaki. Ne dojemajo tega sistema, ker ne poznajo moči našljia in ne vedo, kaj je strah.«

»In Pips, čemu ni govoril resnice?«

»Mar bi jo už?«

»Ne,« je dejal Grundmann, »ničesar ne bi povedal. Bolnišnica je polna ujetnikov, ki vohunijo.«

»In kaj zdaj?«

»K Američanom ne grem več,« je dejal Buchwald. »Požvižgam se na njihovo demokracijo!«

»To ni v zvezi z demokracijo. To je vojska.«

»Kakor igrajo, tako tudi plešejo,« je dejal Grundmann.

Stopili so v barako. Ujetniki so stali okrog peči in poslušali debelega, čokatega človeka.

»Tudi pri vas je še nekdo,« je pretil, »nocoj bomo obračunali z njim!«

Polegli so po posteljah. Buchwald je šepnil:

»Koga neki misli?«

Na drugi strani, pri peči, je govornik znova skoraj rjove pričel bruhati svoje grožnje:

»Lahko se zanesete, da bodo prišli vsi na vrsto — vsi izdajalci! Pobili jih bomo. Vse, drugega za drugim.«

Oni, ki so stali okrog peči, niso ničesar dejali. Govornikov fantastični in sovraštva poln pogled je blodil po baraki.

»Se eden je med vami,« je dejal. »Nocoj je na vrsti!«

Santo je zvil odeje in jih strpal v vrečo.

»Kaj pa ti?« je vprašal Guehler.

»Premislili so me v prvi bataljon.«

Buchwald je dejal: »Kdo bo nocoj na vrsti?«

»Najbrž eden od naju dveh, ti ali jaz,« je šepnil Guehler.

Santo je sedel k njima na posteljo. Pred seboj je držal vrečo in jo zadržal z vrvice.

»Ne, nobeden izmed vaju dveh, tako sem stišal. Baje eden izmed Avstrijcev, ki leži spredaj pri vratih.«

»Kateri?«

»Debeluh, s črnimi, namazanimi lasmi.«

Buchwald se je zvalil na posteljo.

»Ne poznam ga,« je dejal.

V njegovem glasu je bil prizvok olajšanja.

»Nisem jaz, jaz nisem,« je pomislil Guehler. Toda večerajšnega strahu se ni mogel znebiti.

»Kaj naj storimo? Nekaj moramo storiti,« je dejal Grundmann.

Ostali so molčali. Santo je zavezal svojo vrečo in odšel iz barake.

»Izogibajte se himanic in zaprite gobce!« je dejal. Zunaj je spat pričelo snežiti. Veter je tulil okrog barake, pred vrati in okni so se nabirali visoki zameti. Guehler je vse popoldne ležal na postelji. Kadarkoli je zaprl oči, je pred seboj videl razbito Pipovo glavo.

»Nobeden nam ne more pomagati,« je pomislil, »nikogar ni, ki bi nam lahko pomagal. Premalo nas je. Brez moči smo.«

Mednje se je pritihtapilo nezaupanje. Nobeden ni več govoril o politiki, nobeden ni omenil vojne. Hromeča groza je v nekaj dneh zadušila občutek svobode. Po barakah, po posteljah, vsepovsod se je plazil strah.

Obrazi so postali spet topi, neprizadeti in resignirani.

Po večerji je prišel Buchwald.

»Pridi,« je zašepetal, »nekaj ti moram pokazati.«

Sedla sta na njegovo posteljo in Buchwald je malec odkril odejo.

»Prvi, ki se me bo dotaknil, bo dobil s temle po glavi.«

Pod odejo je ležal debel kol iz bukovnega lesa.

»Jih imajo drugi tudi?« je vprašal Guehler.

»Grundmann, Avstrijci in še nekaj drugih.«

»Se nameravate braniti?«

»Da,« je dejal Buchwald, »ne bodo me kar tako zlahka dobili.«

»Toda to nima smisla, preveč jih je.«

»Vseeno, z enim izmed njih bom pa le obračunal.«

V tem so vstopili. Spet so se drug za drugim prignili skozi vrata, širokopleči, okorni, z rokami v žepih.

»Jutri bo cel kup ranjencev z nogometnega igrišča!« je šepnil Buchwald. »Američani se bodo čudili.«

Naslonil se je nazaj in vtaknil roko pod odejo. Obraz mu je poblede od strahu, toda v očeh mu je plamtelo sovraštvo.

Naslonil se je nazaj in vtaknil roko pod odejo. Obraz mu je poblede od strahu, toda v očeh mu je plamtelo sovraštvo.

Drug za drugim so odšli skozi barako.

»Kaj je s temi tukaj?« je dejal eden izmed njih. V baraki je bilo tiho, kakor v grobu. Sedeli in ležali so po posteljah in nobeden ni znil besede.

»Najprej so na vrsti Poljaki,« je odvrnil prvi.

Na drugi strani barake so odšli ven.

»Planili bodo po Poljaki,« je šepnil Buchwald. Tiho so sedeli in poslušali.

Grundmann je dejal: »Na cesto pojdem.«

»Ostani tukaj!« je zašepetal Guehler.

Grundmann si je oblekel plašč in odšel ven.

Ko je odprl vrata, so zaslišali krike na pomoč z druge strani ceste. Zaprl je vrata. V baraki je zavladala tišina. Zatem se je Grundmann vrnil.

»Pretepi so Sokroneka. Zunaj na snegu leži in krvavi, kakor svinja.«

»Dober dečko je bil,« je zašepetal Guehler, »na ladjah je ležal zraven nas.«

»In še vedno so v baraki.«

Nenadoma so se vrata odprla, kakor da jih je odprl veter. Pridrveli so noter in stekli skozi barako.

»Človek, Američani, ti psi!« je kričal eden izmed njih.

»Naglo, teči!«

Zbežali so skozi vrata na drugi strani barake.

V barako so prišli ameriški vojaki. Z rjavimi bambusovimi palicami so stopali vzdolž postelj in vsakogar pogledali.

»Hvala bogu!« je zašepetal Buchwald.

Vojaki so udarjali s palicami po posteljah. Eden izmed njih se je ustavil pred Buchwaldom. Buchwald je bil s svojim bledim obrazom, polnim sovraštva, videti kakor pretepač. Vojak je s palico udaril po njegovi postelji. Zaslišal so se lesen zvok.

CANKARJEVCI

Razen dela, ki je bilo domačinom bolj ali manj znano, so si v teh zimskih dneh skušali čas tudi nekako skrajšati. Po hišah so prišli največ v stik z mladino, ki je kar vpilja pripovedovanje starih partizanov, kot so bili: brata Bička, Bernard, Pečnik ali pa komisar Jože Kraj-Zakelj. Slednji je bil vever človek, poln doživetij iz Francije, Španije in služnja pri mornarici. Smešno je obračal kapo in pri tem delal take obraze, da se mu je moral vsak smejeti. Tudi borci so bili potrebni razvedrila. Nekdo je pripovedoval zgodbo iz mornariškega življenja:

»Na ladji smo nekoč počeli veliko grdobijo s šimpanzom, ki nam je krajšal čas. Da bi se zabavali, se je nekdo spomnil, da bi mu dali piti alkohol. Priklicali smo ga bliže... Toda tisti, ki so prišli na to misel, se ni zadovoljil samo s pijačo. Med tekočino mu je natresel čike, pepel in podobno umazano, kar šimpanza ni nič motilo. Spil je in potem res uganjal norčije...

Popoldne smo odšli na kopno. Očedili smo se in preoblekli v sveže oprane bele obleke. Lepo zlikani smo začeli zapuščati ladjo.

Opica nas je medtem že čakala pri izhodu. Nič več ni norela. Mirno nas je ogledovala, kot bi se hotela z vsakim še pozdraviti... Tedaj je prišel mimo tisti, ki jo je opijal. Šimpanz ni pokazal nobenega posebnega znaka, dokler mornar ni prišel čisto do njega. Tedaj pa je nenadoma stegnil tace in z umazanimi prsti potegnil po beli obleki svojega »prijatelja«. Sledovi prstov so bili taki, da mornar ni mogel z ladje, rezervne obleke pa ni imel. Moral je ostati doma...

Nastal je smeh! Le kdo bi opici prisodil tak spomin in morda misel o maščevanju!? Marsikoga je spravila v sramoto!

Ce je bilo treba kdaj dlje hoditi, je Zakelj rad vzdihujoče zaklel:

»Eh, prekleta priroda Gorenjske! Gde si, blaženo more?«

Zato ni bilo čudno, da je ta morja vajeni človek večkrat šalivo rekel:

»Le zakaj bi preganjali Nemce s teh strmih robov! Jaz bi jih raje sem gori naselil, da bi se oni mučili po teh strminah!«

Tovariši so ugovarjali in dokazovali, da Gorenjska brez hribov ne bi bila lepa, vendar z namenom, da bi ta še povedal kaj veselega.

»Lepa! Ze štiri mesece partizanov po Gorenjski, pa še nisem stopil na ravno!« Tako je odvrnil in zasukal kapo.

To je zadostovalo, da so tovariši spet bušili v smeh. Dražgoška republika je živela.

O teh dneh pripoveduje Milan Zakelj:

»... Hodili smo patrolirati tudi proti Rudnem in proti Novaku onstran globeli. Na stražo sem hodil v bližino pokopališča, razen tega pa smo iz našega voda hodili stražiti tudi v celo na Jelenšče. Vojaške vaje smo imeli onstran pokopališča, z orožjem pa smo se seznanjali kar v šolskih klopih. V šoli smo namreč tudi prebivali...

Mitingov tudi ne bom pozabil, posebno ne Žagarjevih navdušujočih govorov. Tistega, ki smo ga slišali v Prosvetnem domu, smo večkrat analizirali. V njem je bilo zelo zanimivo dokazovanje s številkami o padlih nemških vojaki in o skorajšnjem razsulu Hitlerjeve vojske. V to smo radi verjeli in bili smo prepričani v zmago nad fašizmom, da pa bomo v gozdovih še dolga leta, si nismo mogli predstavljati. Žagar nam je čudovito znal vlti vero v naš boj! Veliko avtoriteto pa so uživali tudi: Jože Gregorčič, Jaka Bernard, radi smo poslušali Pečnika, Kranjca, zaupali smo našemu vodniku Robniku, ki je bil poleg hrabrosti tudi najboljši smučar v Poljanski dolini...

Pol stoletja gorske reševalne službe

Najtežja akcija v Stenarju

Spomini najstarejšega reševalca v Mojstrani

»Ne vem, kaj naj bi povedal. Kmalu bo že trideset let, odkar sodelujem pri Gorskem reševalni službi. Toliko je bilo dogodkov in doživljanj, tragičnih in lepih primerov, da res ne vem, kaj naj bi posebnega iz vsega tega povedal.«

Tako sem začel pogovor z Janezom Brojanom v Mojstrani, kjer smo se našli. Z njim je bil tudi Stanko Kofler, vneti reševalec in vodja alpinističnega oddelka Pavel Baloh.

Ze osemnajst let imajo v Mojstrani samostojno organizacijo GRS. Kadarkoli zvonijo telefoni in javijo doli nekeje iz Vrat, Tamarja ali drugih krajev, da je nekdo v nevarnosti, da se je zgodila kakšna nesreča, da so slišali sumljive klice nekeje iz prepadovališča, zmeraj je v dolini na voljo 11 reševalcev, ki so v pol ure pripravljene za odhod. V večini so zaposleni na Jesenicah in so s tem že laže telefonsko dosegljivi. Tudi opremo so si v zadnjih letih dokaj dobro uredili, tako da sposobni za vsako akcijo. Kar pa je še posebno razveseljivo: v svojih vrstah imajo tudi mladino - našaščaj te organizacije, kar pa je ponekod velika težava.

TAKRAT V RIGLICH

Ganljiv je bil za časa vojne dogodek v Riglich. Neko nedeljo v avgustu 1942. so prišli tjakaj alpinisti in v navezi plezali po težko dostopnih stenah. Prišlo je do nesreče. Zadnji v navezi je odskočil in se edini rešil. Temu so tudi reševalci morali pomagati. Hudo poškodovan je bil v steni že skoraj poldrug dan, ko so prišli do njega. Do nesreče je prišlo v nedeljo dopoldne, a reševalci so bili obveščeni šele naslednji dan opoldne in zvečer prišli do njega v steno. Sreča, da ni bilo hladno, če bi to bilo jeseni ali spomladi, ko so noči mrzle, ne bi mogel vzdržati.

Dali so mu po malem toplega čaja, potem nekaj jesti in obvezali so ga. Toda znova se je steno niti. Dva reševalca sta ostala pri ponesrečencu vso noč. Šele drugo jutro oziroma dopoldne, to se pravi po dveh dnevih nesreče, so ga spravili v dolino in ga rešili iz nevarnosti.

Ko je Janez pravil o tem dogodku, je večkrat poudarjal, kako je lepo, kadar ponesrečenca spravijo iz skal do ceste, do ljudí. Pri tem Janezovem pripovedovanju je bilo čuti, da je bilo njegovo zadoščenje prav v tem,

ko je morda včasih videl rahel nasmeh zadovoljnosti pri ponesrečencu, ki so ga rešili iz nevarnosti. V tem je pravzaprav tudi bistvo brezplačnega in prostovoljnega sodelovanja reševalcev v teh akcijah.

NA DRUGI POLICI

Najtežja akcija pa je bila tista v Stenarju - predlanski, kot se spominja Janez. Takrat se je tam ponesrečil domači državni prvak v smučarskih tehnikah, Franc Lakota. V Stenarju je bil v navezi z dvema alpinistoma. Tudi Kofler je pravil o tem dogodku, saj je bil zraven. Toda, kot pravi, so imeli izredno srečo. Ob plezanju so zdrli veliko skalo, ki jo je zima zrahljala. »Nič drugega ne vem, samo to, da se je kar tema naredila pred menoj,« pravi Kofler. Skala se je zvalila prav na vrh in jo odtrgala. Tako je Lakota strmoglavil v prepadi in se slučajno ustavil na drugi polici - seveda hudo poškodovan. To je bilo kakih 40 metrov padca. Če bi pa zdrsil naprej, ne bi bilo več rešitve, zakaj stena je bila za novih 200 metrov popolnoma brez polic in povsem navpična.

Hokej na ledu

Blesteča zmaga nad Poljaki

JESENICE, 3. decembra - Hokejski klub Pothale iz mesta Nowyart na Poljskem, ki je bilo lani tretje plasirano moštvo I. lige, je gostovalo sinoči na Jesenicah. Za tekmo z poljskim moštvom, ki je odigralo tekmo na tokratni turneji z Innsbruckom s 4:4 in s Katzem 7:3, je vladalo na Jesenicah veliko zanimanje. Okoli 3000 gledalcev pa je bilo presenečenih nad boljšo in lepšo igro domačih, ki so zmagali s 5:0 (2:0, 3:0, 0:0).

JESENICE : POTHALE 5:0

Domači so igrali v svoji standardni postavi, med gosti pa so bili 4 reprezentanti, pa tudi njihov vratar je bil poljski reprezentant. Za domače so dali go: Felc 3, Kristan in Valentar pa po enega. Tekmo sta sodila ing. Kaltnekar z Jesenic in Kerkoš iz Celja. Domači so bili na tekmo dobro pripravljene. Z izrednim napadom so goste presenetili že takoj v začetku. Gol, ki ga je dal Kristan v 3. minuti, pa je dal domačim še večjo spodbudo in že je bilo na dlani, da gostje kljub izredno ostri igri našemu državnemu prvaku ne bodo kos. V prvi tretjini je dal še en gol Felc in jo tako zaključil z 2:0.

Tudi v drugi tretjini je že v 1. minuti povedel Felc domače v vodstvo. Gostje so se zbrali, z izrednim napadom nekajkrat preigrali domačo obrambo, nekajkrat etreljali proti голу, vendar je Novak, ki je bil v izredni formi, vse strele ubranil. Felcu je uspelo dati še en gol. Tik pred zaključkom druge tretjine je dal tretji

gol Valentar, tako da je bila druga tretjina zaključena s 3:0 za domače. V zadnjem delu je

bila tekma izredno ostra, borbenost in skrajno napeta. Sodnika sta morala več izpadov s strani gostov kaznovati. Gostje so pač hoteli zmagati na račun ostre in borbenosti igre pa jim tudi to ni uspelo. Zadnja tretjina je bila brez gola in gostje so se morali sprijazniti s porazom, ki ga na Jesenicah niso pričakovali.

P. Uloga

Republiška judo liga

Sedma zaporedna zmaga

Kranj, 3. decembra - Judoisti kranjskega Triglava so se danes v avli OLO zadnjikrat predstavili domačim gledalcem v prvenstvenem dvoboju republiške lige. Mariborčani, ki se potegujejo za tretje mesto v tem tekmovanju, so morali priznati popolno premoč Kranjčanov. Le v enem srečanju so bili uspešni gostje, petkrat so zmagali domačini, šest borb pa se je končalo neodločeno, rezultat pa je bil 16:9 (9:3). Prednost »domačega terena« in bodrenje domačih gledalcev so judoisti Triglava v letošnji sezoni popolnoma izkoristili, saj je bila to njihova 7. zmaga v sedmih dvobojih na domačih blazinah.

Do konca prvenstva se bodo pomerili le še z Olimpijo v Ljubljani, nato pa jih čaka najtežja preizkušnja - državno prvenstvo, ki bo čez 14 dni v Kranju.

REZULTATI - Gove : Obaha 2:0, Rakovec : Blažič 1:1, Sifkovič : Alavančič 1:1, Kavčič : Turk 2:0, Bavec : Iršič 1:1, Stare : Roškar 2:0, Gove : Blažič 0:2, Rakovec : Obaha 2:0, Sifkovič : Turk 1:1, Kavčič : Alavančič 1:1, Ravec : Roškar 2:0, Stare : Iršič 1:1. - L. S.

Skupščine gorenjskih smučarskih sodnikov

Pripravljeni za novo sezono

Radovljica, 3. decembra - Sinoči je bil v Slandrovem domu v Radovljici 4. letni občni zbor gorenjskih smučarskih sodnikov. Hkrati pa so ta zbor združili tudi s seminarjem, kjer so predelali novosti v pravih v vseh treh smučarskih disciplinah, ki so bile sprejete na zadnjih dveh kongresih svetovne smučarske federacije, še posebej pa letosna kongresu v Madridu.

Sinoči je bila najprej skupščina Zbora sodnikov, kjer so iz izbranih poročila predsednika Zbora tov. mgh. Piccoli razbrali, da je trenutno na Gorenjskem 93 sodnikov. V zadnjih dveh letih se ta številka ni menjala, čeprav je na raznih tekmovanjih čutili precejšnje pomanjkanje tega kadra. Nič razveseljivo pa ni bila ugotovitev, da je ob teh le 55 aktivnih. Zaradi tega so sklenili, da bodo poskusili te pasivne sodnike ponovno aktivirati, prav tako pa bodo organizirali več novih tečajev, če bodo dopuščala finančna sredstva. Se posebej nujno bi bilo organizirati tečaj

za sodnike za skoke, kjer je največje pomanjkanje kadra.

Na skupščini so tudi predlagali nekaj kandidatov za zvezne in republiške sodnike, ki so zato že izpolnili pogoje.

Ta zbor je bil tudi jubilejni, saj letos poteka pet let organiziranja dela gorenjskih smučarskih sodnikov.

Danes, dopoldne pa je bil za vse udeležence še seminar, kjer so pregledali in predelali pravila v vseh treh smučarskih disciplinah. Zlasti precejšnje spremembe so v alpskih disciplinah, nekaj pa tudi v tehnikah in skokih. Na seminarju so predavali mgh. Jurij Piccoli (teki), Cedo Stojanovič (skoki) in Edvin Rutar (alpske discipline). Upamo, da so udeleženci na tem posvetu precej pridobili in da bodo sedaj svoje znanje prenesli tudi na ostale kolege v društvi in klubih ter tako pričakali novo smučarsko sezono tudi sodniki skupaj s tekmovalci čim bolj pripravljeni.

J. Javornik

Republiška namiznoteniška liga

Triglavani prvaki LRS

TRIGLAV : FUZINAR 9:0

Kranj, 3. decembra - V današnjem kolu republiške namiznoteniške lige so si igralci kranjskega Triglava z najvišjo zmago nad ravnimskim Fužinarjem zagotovili prvo mesto med ekipami, tekmujejo v tej ligi in s tem naslov močnega prvaka Slovenije. Domačini v tem srečanju niso bili nikoli ogroženi, saj so vse

dvoboje odločili sebi v prid z 2:0. Le Jamsku je uspelo v enem nizu premagati Tomca. REZULTATI: Teran : Jamšek 2:0, Tomc : Spanšev 2:0, Frelj : Grabner 2:0, Teran - Tomc : Grabner - Jamšek 2:0, Plut : Petrač 2:0, Cadež : Kraigher 2:0, Tomc : Jamšek 2:1, Teran : Grabner 2:0, Plut - Cadež : Petrač - Kraigher 2:0.

J. Z.

Gorski reševalci med akcijo

bile. Pripravljajo se namreč z delom, z vajami, s tečaji in treninami, pripravljajo se z vključevanjem mladih ljudi v to organizacijo, pripravljajo se s tehničnim izpopolnjevanjem itd. Njihove sta-

re kronike so polne pretrajanih dogodkov. Toda ob branju takih spominov, ob pripovedovanju samih reševalcev človek čuti, da je v tem nekaj globokega - humanega. - K. Makuc